

FRONT LITERAR

REVISTA SCRITORILOR TINERI

Apare lunar

Redactor: V. SPIRIDONICĂ

Secretar de redacție: DIMITRIE DANCIU

No. 16 Trib. Brașov.

S U M A R U L :

Mihail Chirnoagă: Logodna, fragment

M: La moartea scriitorului Karel Capek

Gherghinescu Vania: Natură moartă

Ștefan Baciu: Luptând cu mine

Victor Măgură: Elegie.

V. Spiridonica: Elegie, Intrebări

Dumitru Cosma: Desnădejde

Ion Țolescu-Văleni: Nocturnă

George Putneanu: Poem de dragoste

Dimitrie Danciu: Versuri

Ion-Aurel Manolescu: Elegie

Traian Lalescu: Gând

V. Oprescu-Spineni: Destin amar

Ștefan Baciu: Pro domo

A. Elefterescu: Episod

Liuben Dumitru: Din lirica Bulgară

CRONICA LITERARĂ: M: C. Loghin, Antologia scrisului bucovinean până la Unire. —
Vasile Culică: Georg Trakl și Ștefan Baciu.

NOTE: Seniorii și Juniorii, Jurnalul Literar, Drumet în anotimpuri, Vintilă Horia, Eu și Europa, Editura „Ideia“, Caragiale, Cronica Literară, Destine, Logodna apelor, Brașovul cultural, Vasile Culică, M. Ar. Dan, Virgil Carianopol, Itinerar, Calm exterior, (V.S.) Symposion, Periodice Ardelene. (D.D.)

Fragment din „LOGODNA“

Un șirag rotund de lumini se stinse. Pe urmă cele două mari candelabre din plafon. Însfârșit, luminile din stal. Sgomotul în sală scăzu brusc ca o apă intrată într'un lac. Se mai ventilau *evantaie*, câțiva întârziati își ocupau locurile și luminile scenei proiectau peste sală o penumbră agreabilă. Miriam simți o strângere de inimă. Ștefan Moruzan îi aruncă o privire caldă de îmbărbătare. Adriana primi descreșterea luminii, din culise, cu nervozitate. Se stăpâni, gândindu-se aiurea, să n'aibă trac. Ea intră astfel în sală, primită de aplauze și urmată de-o fetiță blondă ce întorcea paginile. Fu o primă senzație curioasă, stând în fața publicului ce-o aplauda binevoitor, prin care fu conștientă de limitele precise ale trupului său subțirețec și plâpând, cu o privire care circula prin interior și fu înduioșată de atâta fragilitate. Cele dintâi note gemură în sală ca un reflex al propriei înduioșări. Boltita cupolă a teatrului se umlu cu o melodie gravă, solemnă. Cu pedala stăpâni un acord care izbucnise extatic. Fiorul străbătu aerul dens al teatrului ca o jerbă de lumină aurie coborând domoală pe umerii ascultătorilor. Adriana își dădu seama că stăpânea sala, nu mai era îngrijorată de soarta concertului. Din inimă melodia se revărsa pe clapele pianului și plăcerea proprie era intensă, egală, nemaiforțată, inspirația curgea plină și fără grabă. Cu-o mână liberată o clipă de sarcina melodiei, își aranjă o buclă. Contactul cu propria moliciune, cu părul mătăsos, redeşteptă impulsivitatea irațională dela începutul serii aceștia, conștiința frumuseții trupești, armonia cântăreții și-a cântecului. Sentimentul existenței plene a acelu trup, care era al său, a acelu spirit exaltat, ce se balansa în piept, îi deșteptă o satisfacție plăcută, un fel de orgoliu fără piscuri, plat, luminos, că ea reprezenta cu adevărat ceva deosebit de vreme ce putea cânta atât de frumos și o lume întreagă de tineri și bătrâni, de femei și bărbați o ascultă fără clintire, ceva o ridica peste nivelul comun. Din aceste senzații porni din ea o nepăsare pentru cei ce-o ascultau. Opinia orașului n'o mai interesa, ca până în seara concertului. Opinia zăcea în scaune, în fotolii prin loji, toropită de vrajă, lenevită de voluptate. Roti o clipă capul prin sala mută și caldă, zări câteva *evantaie* care se legăneau alene și nenumăratele perechi de ochi ațintite asupra mâinilor ce alergau, în jocul lor, pe clape. În șiragul de loji topite în întuneric o descoperi pe Miriam, aplecată peste balustradă. Mai înapoi chipul Olgăi abia se distingeau. În stânga lui Miriam se mai vedea Ștefan Moruzan. Colonelul încă nu venise. Melodia îi scăpă o clipă din mână, alunecată pe un povârniș neted. Se redresă cu grabă dar trebui să consulte textul simțindu-și memoria opacizată, rigidă. Pe urmă uită. Mai târziu își aminti de Andrei Miclescu, că altădată se găsea și el printre ascultători; noaptea de toamnă dela Movileni apăru, ca legată strâns de fragmentul acesta de viață. Amintirea i se tulbură ca și cum atunci treceau pe deasupra sălii, strigătele mortuare ale cocorilor.

Până la sfârșitul părții întâia a programului nenumărate fragmente ale vieții i s'au scurs prin minute, dar fără s'o tulbure, ca și cum se desfășura peste plăcerea calmă a cântecului, un film în care se recunoaștea ca prin ceață.

Când isprăvi se aplaudă sgomotos, frenetic, din toată inima. Adriana mulțumea publicului cu înclinări ușoare, calme și lujerul trupului ce se mlădia către parter sau loji, căpăta un ascendent, o fascinație. Din obrazul palid de o emoție proaspătă se iradia o dulceață extraordinară, iar brațele alunecate cu timiditate dealungul trupului ajutau o notă de tinerețe naivă. Adriana simți calitatea nouă a feminității ei, câștigată prin concertul izbucnit din propria-i voluptate. Femeile o aplaudau cu tandră iubire pentru ce era frumos și naiv întrânsa, bărbații pentru stricta feminitate a acelei fete de pe scenă, pe care o doreau cu admirație. Adriana se gândi că încă n'apucase să cânte concertul din Rachmaninoff, piesa de rezistență a serii și aplauzele deja constituiau o mică glorie, o glorie în miniatură. Miriam o privea cu lacrimi în ochi. Ștefan Moruzan care strigase în repetate rânduri „bravo“ și obligase concertista să apară mereu la rampă se potoli însfârșit.

— Extraordinar, murmură când se lăsă cortina.

— Extraordinar a cântat, zise și Miriam.

— Mi-i dragă, nu știu cum și de ce, dar mi-i foarte dragă, șopti tânărul la urechea lui Miriam, știind că n'avea nici un drept să facă o atare mărturisire, dar sentimentul îi era nespus de curat. Parcă ar fi sora mea!

Miriam îi strânse mâna cu înfrigurare, căutându-i ochii cu privirile pline de lacrimi.

În tot timpul concertului l-a simțit plin de așteptare încordată la spate, din când în când brațul o căuta și-i strângea înfrigorat degetele și ca și cum din ele se înălțau efluvii dizolvante cu fiecare presiune Miriam se topea într'un suvoi de foc. Prin întuneric, ca unui șarpe besmetec, capul îl căuta și gura bărbătească încheșta un sărut pe buzele livide, pline de emoție. Înfiiorarea de foc străbătea despletită și profund întreg trupul, avertizat, și-această mută consimțire a trupului, această inconștientă aderare la căile desfăcute ale voluptății îi aduceau o strângere de inimă în care intra și bucurie și spaimă. Atunci degetele se strângeau în palmele lui, ca puții de pasăre într'un cuib.

Cortina căzuse de câteva clipe și ei încă stăteau nemîșcați, gustând dintr'o stare de beatitudine comună.

Toți trei, cu Olga ce n'a dat nici un semn de viață, toată vremea, eșiră pe culuarul lojilor unde o lume pestriță se găsea răspândită în mici grupuri discutând sau plimbându-se.

Parte din ei fumau, parte consumau răcoritoare, animația era nervoasă și femeile, staționare sau mișcându-se, în toaletele lungi, precum și nenumăratele becuri aprinse, poleiau cu aur minutele pauzei.

— Iată-te, însfârșit, vibră atunci un glas puternic în spatele lui Ștefan Moruzan, care, întorcându-se, se găsi în fața unui bărbat subțiratec, cu o figură inteligentă și plăcută, întovărășit de o femeie mult mai mică, grăsuță, brunetă, cu ochii tăiați în migdale. Iată-te, însfârșit, visătorule, continuă omul subțiratec, de când te căutăm? Ni s'a spus că ești pe-aici, dar nu mai dădeam de tine. Tocmai luasem hotărârea să încercăm pe rând la fiecare lojă!

— Ella, Andrei! exclamă Ștefan Moruzan recunoscându-și sora și prietenul. Prin ce minune ați aterizat aici? Explicați-mi, sunt nespuse de surprins! Dar mai întâi să fac prezentările. Uite, aci sunt surorile Adrianei Alistar, Olga și Miriam, zise întorcându-se către cele două fete:

Miriam se ciocni de privirea lui Andrei Miclescu și n'nr'o zecime de secundă ea ghici frumusețea stranie a unui atare bărbat. sugestiunea ce-o exercita, de care vorbise Adriana în jurnalul ei. Din spionarea atentă a figurii lui Andrei Miclescu, Miriam nu descoperi nimic, ca și când tânărul ar fi fost străin de tot ce fata cunoștea din caetul Adrianei. Stătea cu ochii mereu pe figura mobilă și inteligentă, neconținut curioasă să descifreze din trăsăturile figurii cauza ascunsă a viciului moral de care dăduse probă. Ochii lui Miclescu, care alergau cu neastâmpăr de jur împrejur, se țintuiră locului deodată și o mică flăcăruie pâlpâi în pupilele întunecate, iar fața-i fu străbătută de un freamăt. Miriam îi urmări căutătura. În ușa care da în construcția scenei și culiselor stătea nemișcată Adriana.

— Haide. acum, îi șopti Miriam care-i alergase înainte, văzând-o înțepenită de surpriză. Ne vede lumea.

Intr'adevăr lumea îi privea; din fumoір sau depe culuare capetele se îatindeau după Adriana, grupurile se întorceau s'o privească și murmurul încetă o clipă. Adriana se mișcă, însfârșit, și după ce Ștefan Moruzan făcu prezentările, imediat se răspândi în sală vestea că au sosit scriitori dela București, gazetari, aume pentru concert, lucru care măgulea vanitatea localnicilor.

— Ne-am mai cunoscut la București, rosti Adriana către Andrei Miclescu. Acolo, într'o viață artistică atât de strânsă cunoștințele se leagă foarte repede.

— Am fost, într'adevăr, onorat, rosi Andrei Miclescu înclinându-și capul, în timp ce pe buze-i flutura un surâs de melancolie.

Acest zâmbet nu-i scăpă Adrianei: „e atât de ipocrit, își spuse cu răceală, încât dacă nu l-ai cunoaște ai crede că e sincer“.

— Imi face plăcere să știu ce părere mai ai despre felul cum cânt? întrebă Adriana apăsând pe cuvinte. Știam că altădată ți-au plăcut concertele mele ai afirmat-o adeseaori. Și n'aș vrea ca tocmai când ai sacrificat și timp și bani, să nu-ți mulțumesc spiritul critic.

Vocea Adrianei nu tremura. Miriam își descleștă ghiarele din brațul soră-sii. Un val de duioșie urcă întrânsa pentru atâta stăpânire.

— Extrem de mulțumit, extrem de satisfăcut,

făcu bărbatul fără să-și ridice ochii. Iar ca elogiul meu verbal să nu fie suspectat îl voi face și'n scris la locul și timpul său. I-am spus și Ellei în câteva rânduri: o atare interpretare nu se aude nici la București. Avea ceva dureros, ceva dramatic...

Ella înclină capul afirmativ. Se părea că după chipul cum își întoarcea privirile dela unul la celălalt chestiunea lor îi era cunoscută și la întâlnire își dăduse consimțământul. Depe buzele subțiri, puțin întredeschise, se înălța o putere magică, o vrajă. Parcă în surusul ei se angajase o cantitate imensă de bunăvoință amestecată cu urme vinete de gelozie. O senzualitate rafinată, bine educată se sburăta la suprafață din când în când, iute ștearsă, îngropată cu grijă la loc. La drept vorbind nu se așteptase la atâta slăbiciune din partea lui Andrei, care stătea nemișcat, ca un om paralizat, rotindu-și privirile dela unul spre altul. Dar pentru glasul inflexibil al Adrianei, pentru stăpânirea fetei se mișcă în ea un val de simpatie.

Ella îl iubea, așa dar, și fizicește pe Andrei. O asemenea simpatie nu era posibilă decât când ești satisfăcută în gelozie!

— Dealtfel și eu am fost de părerea lui Andrei, rosti Ella care simți nevoia să se debaraseze de privirile Adrianei. Este o întrebare, cum de ați părăsit capitala, când ați fi putut face acolo o carieră strălucită?

— Unde-i mulțumirea, acolo-i și arta, răspunse Adriana pișcată profund în inimă de înțelesul ascuns al întrebării.

— O! o! făcu Andrei clătănându-se dela dreapta către stânga într'un larg gest ridicul de protest.

Dar ca și cum falșă intervenție a tânărului ar fi sunat ca o deșteptare, Adriana își reaminti subit scopul pentru care eșise.

— Dar tata, unde este tata? întrebă fetele.

Ridicând din umeri Miriam surprinse panica ce străbătea glasul soră-sii.

— Merg eu să-l aduc, interveni Olga. Am pierdut speranța c'ar mai veni singur.

Olga avea buzele uscate pe care și le ștergea din când în când cu limba și intervenția sa avea ceva excitat, tulbure. Mi-i teamă să nu se întâmple ceva.

— Vă alarmați fără rost, se mânie parcă Ștefan Moruzan. Acasă se găsește o infirmieră capabilă, care în cazul când s'ar fi întâmplat ceva ne-ar fi nimerit cu ușurință.

— Dacă acel ceva s'ar întâmpla mamei, rosti Adriana cu o presimțire sumbră. E bine ca Olga să plece imediat înaintea lui. În douăzeci, treizeci de minute poate fi înapoi.

— În cazul când nu mă întorc, nu s'a întâmplat nimic, zise aceasta. Ca să-l mai aduc și pe el e prea târziu... Nu sunteți de părere? Așa dar să fie stabil: în cazul când nu mă întorc, acasă totul e bine. Cât privește răul, vi-l voi aduce imediat la cunoștință. Adio!

Făcu un ultim semn cu mâna și dispăru pe scă-

rile care duceau în hall, mânată ca de o forță spontană, necunoscută. Simțind-o sătându-se întrînsa, Olga își acoperi pieptul cu brațele, ca și cum și ar fi apărât-o.

Un om din serviciul teatrului veni după Adriana.

În același timp se auziră soneriile. Lumea mai întârzia pe coridoare știind-o pe Adriana printre ei.

Însfârșit fata găsi cuvintele ca să-și ia rămas bun și cobori. Cine ar fi putut spune că ființa suplă care începuse să alerge, acea femeie atât de tânără și plăcută, încântătoare în rochia sa neagră, purta în acele clipe în suflet, o tristețe înfiorătoare negativă a existenței, o tăgăduire disperată a bucuriilor, însfârșit o poftă de repaus, odihnă infinită, de moarte?

Când ea trase ușa, Andrei Miclescu se'ntoarse:

— Copii! vă spun! Are un talent formidabil! Un talent măreț!..

Rămase cu pumnul în aer, cu ochii dilatați; en-

tuziasmul său era cald, puternic.

— Să mergem, zise brusc către Ella, apucând-o de braț. Ștefan, ne vedem mâine, dacă nu la sfârșit, undeva la un local!

— Fața pălise, vibra din tot trupul. Într-o astfel de stare se depărtă, aproape târând-o pe Ella după dânsul.

Când Miriam se găsi în lojă, singură cu Ștefan Moruzan, se înalță pe vârfuri și-i cuprinse gâtul cu brațele.

— De când aștept, iubitele, o, clipa asta rară murmură buzele ei.

În gândul său, care n'avea vreme să se precizeze, simțise altfel cuvintele, ca unele ce trebuiau să comoreze într'un chip solemn faptul de a fi rămas singuri, doi oameni care se iubesc și pot gusta infinita tihnă în siguranța solitudinii.

Mihail Chirnoagă.

Karel Capek

Literatura cehoslovacă pierde, prin moartea lui Karel Capek, întâmplată la 27 Decembrie din anul trecut de curând, una din mințile cele mai strălucite ale neamului — o adevărată glorie a geniului slav — și, în același timp, pe un scriitor intrat în circulația universală.

Stîns în plină maturitate, marele patriot ceh duce cu sine și multe din vechile și nobilele aspirații ale culturii vecine nouă. Fiindcă, în țara sa, Karel Capek a fost un deschizător de drumuri, un vizionar.

Sfârșitul lui cuprinde ceva din tragismul marilor gânditori ai omenirii.

Și se poate vorbi, pe drept cuvânt, că dacă Cehoslovacia a pierdut, în ce privește statul, un mare teritoriu, în literatură ea a pierdut una din penele cele mai de prestigiu.

Multilateral, poate cel mai remarcabil scriitor ceh în această privință, Karel Capek a răspândit scrisul său cu o desinvoltură cum numai un Giovanni Papini o mai face astăzi.

Cel mai popular scriitor ceh, el publică schițe, nuvele, memoriale de călătorie, foiletoane de ziar pline de un spirit mușcător sau de o bonomie dezarmantă, eseuri, articole de critică literară, piese de teatru, etc.

În ale sale scrisori, privind țările colindate, Karel Capek apropie de sufletul ceh toată lumina pe care a putut-o culege în Italia, Spania, Anglia și Scandinavia.

Strălucit traducător, a dăruit literaturii țării sale modelele liricii franceze contemporane.

A avut de soție pe interpreta pieselor sale cele mai elogiante, pe actrița și binecunoscuta autoare dramatică Olga Scheinpflugova.

Un temperament liric puternic, Karel Capek a influențat o bună parte din literatura cehă de după războiu, îndrumând-o către succese din cele mai trainice.

Fără a socoti necesară intervenția sa în viața publică, nu a încetat să se intereseze de progresul

cultural pe care îl nădăjduia cu deosebire dela alcătuirea statului democratic, dovedit a fi fost deficitar.

Cartea „Pragmatismul. Filozofia vieții practice“, publicată cu douăzeci de ani în urmă, era menită să ne dea indicații sigure asupra drumurilor viitoare ale autorului. Sunt aci toate virtualitățile din care se va ridica opera remarcabilă a regretatului dispărut.

Este întru totul interesant de subliniat faptul că acel care a scris ponderatele și revelatoarele prin gândirea de linie clasică, bogatele „Convorbiri cu T. G. Masaryk“ a prezentat și cel mai sugestiv viața modernă a statului, cu tendințele, cu înfrângerile și cuceririle acestuia.

S'a pus mare temei pe dramele utopice, iar caracterele descrise, acele sondaje în psihologia mulțimii, chiar când au fost acuzate de oarecare artificialitate — Karel Capek fiind un maestru al tehnicii scenice — s'au bucurat de reale aprecieri. Și ni se pare a fi aici un punct nevralgic al interpretărilor care privesc mai mult istoria literară decât opera de artă în sine.

Este în tot scrisul dramatic al autorului pieselor R.U.R., Hoțul, Afacerea Macropulos, Mama — care, aceasta din urmă, în momentul morții lui Karel Capek se reprezenta la Paris sub titlul „Epoca în care trăim“ — tot acel tragic al existenței noastre care purcede din mediul în care ne risipim viața.

Constatările par arbitrare numai întrucât avem în vedere prezentarea viziunii lui originale. Ele sunt însă urmări ale unei intuiții sigure, de mare artist.

Opera lui Karel Capek, în ciuda subiectelor sale, este pătrunsă de tot fiorul muzicii slave, prezentând prin aceasta o garanție în plus de durabilitate.

Sensibil la nenorocirea abătută peste patria căreia i-a închinat traviul artistic, Karel Capek a lansat cunoscutul apel al scriitorilor cehi prin care se cerea și dreptul la viață al scrisului cehoslovac.

Patriot din rândul celor care își dau viața pentru a contribui la înălțarea neamului, Karel Capek moare

adânc mâhnit, văzându-și cele mai scumpe visuri sfărâmate. El a vibrat, până în ultima clipă, sub covârșitoarea emoție a dramei cehe.

Pentru noi, literatura sa, cunoscută din prea puține traduceri — și Karel Capek este dintre scriitorii traduși în aproape toate limbile — ne înfățișază un strălucit exemplu de artă.

Cinstirea noastră se îndreaptă deopotrivă și către acela care, odată cu idealul sfărâmat, nu și-a mai auzit încetele zadarnice bătăi de inimă.

Verificat prieten al tinerilor literați, pe care a căutat mereu să îi ajute, Karel Capek rămâne o strălucită figură a literelor cehoslovace și un nume remarcabil în literatura lumii.

M.

Insemnăm, din bogata operă :

Pragmatismul. Filozofia vieții practice; Anul grădinarului; Troița; Povestiri penibile; Krakatit; Horodubal; Meteorit; Viața obișnuită; Războiul cu salamandrele; Convorbirile cu T. G. Masaryk; R.U.R; Mama; Boala albă, etc., etc.

Episod

Ce puteri necunoscute plâneau în sufletul prietenului meu Iarca atunci, în noaptea înaltă de Bărăgan, când amintirile l-au podidit cu zgura lor tristă, dureroasă ca o rană mereu nouă, crescută în inimă, pentru că povestirea lui să țâșnească pojar peste gândurile mele. Isvor gâlgăind într'un pământ crăpat de arșiță!

Și ce ape bizare luciau în umbra ochilor tăi atunci și cum îți tremura glasul grav, în note joase, lipsite de rezonanță!

Ai să-ți mai amintești oare, ciudatul meu prieten, înfiorarea sălcilor în umbra albastră a nopții și tăcerea și argintul pulverizat pe brațele crucilor în care s'a cuibărit tot ce a fost viu în tine, odată?

Nu era nimeni în jur: tablou în lemn, nemișcat de adâncimea negrului, umbrelor; contururi estomate în lichidul alb fulguit de razele lunii... cruci, cruci prăvălite pe iarbă, asimetrice, cu lemnul mâncat de carii și pe care ochiul abia le deslușește din beția verdului închis al frunzișului clătinat de vânt. Tristețe!

Eram singuri, ca în noaptea când ne-am aflat, în gara mică și cenușie, ca și ploaia care cădea afară, în toamnă. Tot așa pluteau tristeți în aer și pluteau tristeți și în noi. Prin ușa deschisă a sălii de așteptare, lumina unui felinar agățat grotesc de un impiecat cu manta largă și gesturi sacadate, se împăenjena în firele lungi de ploae noroioasă. În pânze gris, ceața lipicioasă și rece se agăța — șal — de umerii golași ai pomilor din marginea peronului, acoperindu-i o clipă pentru că apoi să reapară-ciuadați și surprinzători madrepori. Auzeam câteodată răgușit, undeva la capătul pământului, câte o locomotivă șuierând și atunci pata galbenă a felinarului dansa prin ploae mai repede.

În sala figuroasă, cu bănci aranjate dealungul pereților cojiți, cu miros înecăcios de mahoarcă și sudoarea atâtor nerăbdări, atâtor așteptări chinuitoare, eram doar noi doi. În penumbra colțului în care te furisaseși de teama șefului de stație care te suspecta ca pe un vagabond ce erai, nebărbierit și rupt, abia îți distingeam mișcărilor, moi, fără vlagă, dar care totuși atrăgeau atenția printr'o notă de iremediabilă înfrângere recunoscută și suportată cu resemnare. Priveai! Poate urmăreai traectoria picăturilor de apă, care pe geamul murdar hotărnicieau închipuite răzoare pentru tot atâtea parcele de apă noroioasă, sau poate gândul îți rătăcea

în altă parte și toate aceste imagini nu-ți impresionau decât periferic retina, fără a-ți reține o clipă măcar atenția, fără să te sustragă desfășurării interioare de lumini și umbre, dureroase poate. Fumai des, cu voluptate, dăruind țigării, însă după fiecare chiostec aruncat, te scuturai ca de sub o vrajă, iar când privirile mele iscoditoare rătăceau mai mult pe fața ta suptă de lipsuri, pe fruntea umbră de aduceri aminte sau pe gura contractată dureros, te simțiai stingherit, neliniștit mai ales fiind — mi-ai spus-o mult mai târziu — semănăm mult cu un alt prieten al tău. Căzut în vâra lui 917 cu pieptul ciuruit de gloanțe: Ali Mohamed.

Treceu trenuri cu sguduiri de uriașe animale preistorice și tremurau mărunț afișele decolorate de pe pereți. Cu fiecare fereastră luminată dispărută în noaptea gesturile îți deveneau nesigure, șovăitoare. Într'un târziu te-ai ridicat și ieșind afară pe peron, — era toamnă și burniță cu vânt rece, — începuseși să te plimbi cercetând zările de cerneală, din când în când. Stropi de apă îți aluncau lungi în lungul obrazului, îți sărutau ochii.

Și pendularea ta pe dinaintea privirilor îmi ținea atenția fixată ca pe un fluture într'un insectar. Încere să mă ridic ca să nu mai simt greutatea tăcerii ce se lăsase imensă, printre straturile de duhoare rancedă ce plutea insistent în sală, dar reîntoarcerea ta mă opri. Cred că începea să se lumineze! Mă simțeam strein și gol într'un univers dușmănos. Toate înfrângerile, toate neisbutirile pe care lucid, le eliminasem ca zadarnice — mă torturau în ceasul ăsta livid, — plasat ca o mustrare — între o ardere și o reînviere. Eram cuprins de o nețărmită milă pentru mine însumi, pentru suportarea aceasta mecanică și idioată, a unei vieți ce te chinuște, care nu-ți dă decât tipare măsurate și bine închise, în care te sbați, urli, plângi sau te sinucizi.

Și de aceia poate, simțind odată cu caldul sângelui în gură, — nevoia să plâng ce aveam mai scump: sufletul, ți-am întins mâna, căci și ochii tăi destăinuiau pe cel flămând de înțelegeri, pe îngenunchiat.

A fost ca o izbucnire, nestăvilită de lavă arzătoare!

Atunci, ca și acum, în noaptea înaltă de Bărăgan când amintirile te-au năpădit, — stol de pasări de jar, — aveai febre în priviri și plânset în fiecare gest.

Pe unde îți porți melancoliile, prietenul meu trist?

A. Elefterescu

Natură moartă

Noaptea până târziu
Stau de vorbă cu Dumnezeu;
Pe înălțimile visului meu
Ard focuri a primejdie și pustiu.

Sufletul îngenunche pitic
Dupăce zadarnic te caut prin stele;
Oamenii nu pricep nimic
Din graiul și purtările mele.

Numai lucrurile din casă
Imi înțeleg, parcă, și gândul;
Stol de amintiri printre ele se lasă
Fiecare gest al tău imitându-l.

Totuși, în familiarul decor
În care dorul hipnotic mă poartă,
Mă simt făcând un umitor
Tablou de natură moartă.

Gherghinescu Vanla.

Luptând cu mine

lui Vintilă Horla

Neștiutor de oameni și toată frământarea,
Crescui în vreme ca un plop semeț;
Nu-mi drămuște nici un hulpav precupeț
Argintul greu ce-mi șerpue cântarea.

Cu stelele vecin și 'ncuometrît cu luna,
Am priponit cuvinte — cai sălbatici,
Domesticind cirezi de lambi zănafici,
Ce mi-i purta prin inimă furtuna.

Eu plâng înfrânt pe coapsele femeii,
(În timp, această luptă nu-i nimic!)
Mai dărz decât un smeu mă aridic
Pe scara visului, spre soarele ideii.

Doar uneori în zi mă află Ingerii
Răpus de-un gând ca de-o săcure,
Dar mă înnaț spre cer, ca o pădure,
Răzând de clipele înfrângerii.

Ștefan Baciu

Elegie

De m'oi întoarce 'n tîrgul cu magice tăceri,
Cu străzile 'mbrăcate în fulguri de lună,
Și întreba-voi unde e dragostea-mi de eri,
Fără 'ndoială, nimeni nu va putea să-mi spună.

Căci tu n'ai fost aevă așa cum te-am visat:
Un ram de piersic care sub brațul meu se 'ndoaie;
Ai fost desigur numai în visul meu curat
O nimfă despletită rătăcitoare 'n ploae.

Cu ochii tăi albaștri ca un crîmpei de cer,
Cu mtini mai diafane ca negura din văi,
Te-oi căuta prin veacuri, precum un zodiac
Ar căuta în slove și 'n stele, pașii tăi.

Te-oi căuta zadarnic, căci poate nu vei fi
Într'un cavou de ghiată, decît o rece stană, —
Tu ce puteai să 'ntuneci luceafărul de zi
În versul meu mai pură lucind, ca o iconă.

Și iar mă voi întoarce spre zările de lut,
Nepăsător la glasul austrului de toamnă,
Ce-ades prin f'unze moarte, cu foșnet cunoscut,
Către tărîmul nopții de-apururea, mă'ndeamnă.

Victor Măgură

Elegie

Călătorim fără cuvinte și ne doare fruntea;
Visul, ca o apă, tîngule chemarea 'napoi,
Cerul trimite morții, în dar, câte o stea
Și nu mai stim ce-l dincolo de noi ...

Pornim, pe drumul de seară, spre munte
Cerul s'apleacă și năruie visul alte vânturi.
Nu e departe steaua și pe frunte
Vântul sculpă fuigii, troenind avânturi ...

Cine știe unde se vor mai usca rănile!
Dacă nu-i cuvântul o miasmă, un pocal ...
Pentru cine obosim la toate vămile
Și 'mbătrânim iubirea, urcând acelaș deal !

Întrebări

Dece mă uit înapoi, ca un câine de pripas
Și nu mă recunosc, în copilul vecinului.
Dece mă doare câmpul rămas
Fără brațul care azi mîngăie steaua destinului.
Dece mă reîntorc hulit și plin de tristeți
Cu fruntea palidă, cu streini drumeți
Și bat la poarta copilăriei și nu știu
Că strigătul acesta-i în pustiu ...

Dece, bătrîn, lângă pârâu, mă odihnesc
Și-arunc pietre, să tulbur apele.
Nu știu pe care drum să pornesc,
În seara asta care-și coboară pleoapele.
Mă uit înapoi, strig lângă izvoare.
Luna fără odihnă, trece printre nori:
Dece e toamnă, dece s'aprinde lumini
Și cresc atâtea neștiute flori.
Dece e taina un ștergar
Cu care furăm lacrimile, atît de rar ...

Poate odihna s'o așterne, ca un vis,
Căci sufletul are aripi și vaduri de stele.
Și zăvoarele dau glas, trecerii în abis
Când inima-i vestejită, cad negrele perdele.

V. Spiridoncă.

Desnădejde

Tăceri înalte se nasc
De cînt sau tac ceasul îl pasc,
În vremea ce descrește în ieri
Mă cautîn nicăieri.

De iubesc, de urăsc — cui s'o spui?
Pietrei fără hotar sau cui?
Cine mă crede mă vrea
Cumpănă să mă ia.

Dumitru Cosma

Nocturnă

Noaptea se lasă :
văl de mătasă...

Din lună nouă
liniștea plouă..

Fluturi adie
pe-a bolții ile..

Ingeri pe ceruri
pun giuvaeruri.

Pădurea geme
adânc prin vreme..

Șoptesc frunzarele
clipesc isvoarele..

O doină cântă:
lacrimă sfântă..

Tristeți s'aprind
blând unduind..

Doru-i răscruce
visul mă duce..

Spre care zare
mân Carul Mare?.

Ion Tolescu Văleni

Poem de dragoste

Când ne vom întâlni, frumoasă domniță putneană
Zilele vor fi mari ca soarele,
Pe prunduri de aur vor murmura izvoarele
Ca 'ntr'un poem din lirica germană.

Te voiu găsi gudrună cu părul despletit,
Albă ca petalele de trandafiri,
Cu zâmbetul speranței pe buze și 'n priviri,
Așteptând sosirea mirelui dorit

Îți voiu privi negrele fântâni
In care odată sufletul s'a rătăcit
Și te-oi îmbrățișa sub răsărit
Cu-aceiași ochi și-aceleași mâni.

George Putneanu

Versuri

*In nu știu care toamnă, gândul pătimaș,
Deschide-ascunse porți, prin neguri, în neștiire.
— Si oamenii mai rar coboară spre oraș.
Frunzișul poartă 'n murmur lungă prevestire.*

*Sub fulgurea serii, pasul întârzie
Pe neștiute drumuri duse până 'n munți.
— Prin arborii bătrâni, un vânt subțire-adie
Și liniștea ce cade 'n voe, grea, pe frunți.*

Dimitrie Danclu

Elegie

E-așa de grea — nu seara, — ci lacrima culeasă
agale, ca o doină, de mina amintirii...
Aici poemul plînge — cum vara trandafirii, —
și șoapta lui e tandră, e pură și aleasă.

Mai trist, amurgul ăsta desigur i-o vioară.
Te cîntă orice clipă a lui și te așteaptă...
Vezi tu cum se înalță inserarea și mai dreaptă
cînd se coboară umbra, — sub pasul tău să moară?

Anna Madeleine! Ce nume de stea și melodie!...
Poemul nu ți cuprinde — firește, — pura vrajă.
Stă sufletu-mi alături, furat ca de o mreajă
cînd apa grea a serii începe să învie...

Îți sorb atunci sărutul ca pe un alcool prea tare.
Invinsă, primăvara adoarme lângă noi.
In ochii tăi răsar curați luceferi noi
și inima-mi apune ușor, — beată de soare...

— — — — —
... Și totuși ziua aceea deloc nu-i prea departe!
O văd lângă un vals tîrziu de toamnă invinsă.
Prin crizanteme visul s'o îneca.. Și — stinsă, —
iubirea noastră fi-va un pumn de frunze moarte...

Ion Aurel Manolescu.

Gând

Iar s'a pittit sub tâmplă, gândul meu, aseară..
Mi-a adus, în iarnă, miresme de vară,
Și m'a făcut să plîng
Atuncea când volam să rîd..
Mă, gândule rău și hîd,
De ce nu-mi dai nici-odată pace?
De ce nu mă lași să-mi strîng
Bucuriile, și să rîd cu ele?
De ce stingi din cerul meu, stele,
Și-mi împungi tâmplele cu ace?
Aș vrea să arunc în tine cu humă
Și să te gonesc din sufletul meu,
Gînd poznaș ca o glumă
Care-mi sgîndărește clipele mereu.
Aș vrea, mă, să te înfrîng,
Și să te simt sdrobit sub călcăiu
Să-ți aud scâncetul, eu, întăiu..
Să rîd cu hohot, sau, poate, să plîng.

Traian Lalescu

Destin amar

Îmbătrănim și trecem pe cerul vieții — aștri —
Cu fiecare toamnă ce moare la ferestre,
De locuim în burguri, sau creștem pe argestre
Suntem plăpânzi ca frunza ce tremură 'n Jugaștri.

Regi sau țărani, acelaș destin greolu de piatră
Il spargem în ambiții și-l frămîntăm în sânge;
Ne bucurăm de răul vecinului ce plînge
Căci suntem oși căinți ce sar în lanț și latră.

Ne sbuciumăm și credem că vom trăii cât anii
Ingrămădind în case mormane de arginți,
Dar moartea șade 'n umbră și ciănțînd din dinți
Ne slovenește maslul și groapa cu litanii.

Că de trăim în burguri sau creștem pe argestre
Suntem plăpânzi ca frunza ce tremură 'n Jugaștri,
Îmbătrănim și trecem pe cerul vieții — aștri
Cu fiecare toamnă ce moare la ferestre.

V. Oprescu-Spîneni

Pro domo...

Umilul semnatar al paginilor de față, a fost în nenumărate rânduri întreat de ce scrie „atâta“, de ce publică „atâta“ — și totul „la o vârstă atât de fragedă“ Oricâteori m'am aflat în fața unei persoane care îmi pune aceste întrebări, nu am răspuns, zâmbind destul de încurcat și trecând, pe cât îmi era cu putință, pe un alt teren de discuție; pe unul mai puțin poetic și care mă angaja mai puțin. Astfel, am preferat să vorbesc cu fetele și cu doamnele despre „ceaiuri“ sau despre rochii-pantaloni, iar cu bărbații, o discuție despre football sau despre politica înaltă, îmi era infinit mai simpatică. Iată însă că întâmplarea a făcut ca zilele trecute, să fiu în tovărășia unei foarte frumoase doamne, care nu numai că mi-a vorbit cu pasiune despre romantici (marea mea pasiune!) și despre Thomas Mann sau Rilke, dar care a virat discuția spre „eterna poezie“, punându-mi aceleași întrebări, la care bineînțeles că nu am răspuns. I-am promis însă interlocutoarei mele, că o voi face foarte curând.

Și dacă m'am așezat azi la masă, n'am făcut-o numai pentru frumoșii ochi ai prietenei mele, ci și pentru a da, odată pentru totdeauna, un răspuns colectiv, cetitorilor mei — atâția câți vor fi. Mă vor ierta oare aceștia, că spre deosebire de alte dați, mărturisirea mea de credință este în proză și nu în haina obicinuită a versurilor?

Iată, dacă stau și socotesc, se împlinesc acum vreo șapte ani, decând am sărit în paginile tipărite ale revistelor și încă vreo doi ani în plus, decând am prins condeiul în mână. La o viață de om, nu poate fi prea mare această cifră, dar la o vârstă ca aceea a micimii mele, acești ani alcătuiesc aproape o jumătate de viață. Așa cum alții se pomenesc cântând sau plângând, într'o bună zi m'am surprins îngânând condeiul pe hârtie. Am deschis ochii și am văzut în jurul meu lumea, am văzut oamenii și casele și mi se pare că în ziua aceea, toate erau puțin altfel decât înainte. Am prins apoi a umple caete întregi și altele după ele și astăzi văd că saltarul din dreapta mea, este tixit cu foi înegrite și multe. Indirect și la figurat, acesta ar fi cel mai just răspuns la întâia întrebare: de ce scriu atâta? Cum oare aș putea să nu scriu *atâta*, (și acest „atâta“, mărturisesc că mi se pare uneori prea puțin!) când aici, în preajma mea, toate lucrurile și ființele îmi cer asta? Trecând pe stradă mă îmbie la poem culorile vitrinelor, gambele trecătoarelor, fularul lor de mătase, câinii vagabonzi și lacrima unui copil; ieșind dincolo de oraș, ierburile, cartofii, prunii, brazdele, norii și pădurile, nu cer decât să fie puse în versuri. Iar sbucimul vieții mele, dragostea, moartea, tristețea și bucuria, ce sunt oare toate acestea, dacă nu poezie în stare brută? E drept că e un meșteșug acesta al „scrierii“ de vers sau de proză, dar așa cum meșterii fac din brazi mese și paturi, de ce poezii să nu facă din toate acestea *poesia*? Pentru mine personal, faptul de a

nu scrie, ar echivala, oricând, fie cu o trădare fie cu o neparticipare la viață. De ce mai scriu? Sumedenie de motive mi se pun la îndemână. A le înșira pe toate, ar fi nu numai pierdere de timp, ci și o plictisire a lectorului curios. Mă voiu mărgini însă la un argument.

În viață, trăesc înconjurat de oameni. Și de prieteni și de prietene. Fără ocoluri, o spun, că una din eternele și marile mele satisfacții este aceea de a le face câte-un dar sau o bucurie. Oricât aș râvni, încă sunt prea departe de punga mea colierele de perle sau cerceii de platină, ba chiar și o loje la teatru sau un drum la Sinaia. Nu m'am întreat niciodată dacă un vers sau o poezie, le poate înlocui pe acestea, dar m'am încântat a crede, uneori, că da. Și de aceea, la zile cu bucurie sau la zile mari, când alții scoteau din mici cutii căptușite cu catifea roșie, pietre rare, eu scoteam — cu gest de nabab — din cel mai tainic ascunziș al porte-feuille-ului păstrat pe inimă, hârtii cu versuri, asemenea biletelor de bancă. „Farsă“ ziceau unii, „adevăr“, spuneam eu întotdeauna. Astfel, (fie-mi îngăduită o pildă) duceam la o aniversare, la care unii veneau cu daruri mari, o carte mică și galbenă, pe scoarțele căreia tipărisem două vorbe: „*Micul Dor*.“

Nu știu cum s'or fi simțit cele opt poeme din carte, alături de-un ceas brățară de aur și de nu știu câte fleacuri de preț, dar cred cu tărie în aurul nobil a vorbeii, care poate înfrunta aurul vechiu al inelelor de orice fel. Eu scriu pentru mine și dau la iveală pentru alții. Imi place să fiu risipitor și detest sgârcenia sub orice formă; pentru mine, poetul este un etern fiu risipitor și dacă zimții sunători nu-l îndestulează, un zâmbet franc și un cuvânt bun, valorează desigur cât un bilet de o mie. Public „atât de mult“, fiindcă mâine nu aș mai putea spune la fel pe nume lucrurilor, fiindcă o altă optică spirituală mi-ar sta înaintea. Și oare azi, când moartea rânjește din rețele de sârmă ghimpată și din gurile de tun, nu e bine să dăm din noi tot ce putem? Moartea azi — și mâine, — îmbătrânirea. Timpul va alege cu severitate bunul de rău și nu am nici o grije că *tocmai el* mă va face de răs în fața celor ce-or să vie după mine, devremece nu mă fac eu!

Sunt un om viu și agitat, trăesc, mă sbat și vorbesc și oricât aș scrie, după frunte va rămâne întotdeauna mai mult decât am pus pe hârtie.

... Am vorbit cu sufletul deschis și fără ocoluri, așa cum întotdeauna mi-a plăcut să fiu între semeni. Rândurile de față nu vor să fie literatură și nici un exemplu de perfecțiune poetică. În asemenea împrejurări, detest lucrurile perfecte, preferând sinceritatea spontană. Nu vreau ca un cetitor să spună: iată un articol frumos și bine scris, pentru că *asta* am urmărit-o altădată. Vreau un om, sau mai mulți, care după ce mi-a cetit rândurile să spună: „Ștefan Baciu, te cunosc și te înțeleg. Ai dreptate!“

Ștefan Baciu.

LIUBEN DUMITRU:
DIN LIRICA BULGARĂ CONTEMPORANĂ

Emano I P. Dimitrov: Țintirim de țară.

Ziua e senină: soare. Cineva prin liniște se 'nchină.
Holde-și cresc — ca vrăbii — spicele 'n lumină.
O bisericuță 'n piatră albă crește.
Dă în pârg un păr, iar un măcieș roșește...

Aci își descântă somnul un isvor;
Timpu-și trece 'ntr'una firul pe mosor...
Și respiră ogoare 'n aerul curat...
Mamă, sboară-un flutur: sufletu-ți plecat...

Dimităr Pantelev: Cântec simplu

Fata cu ochii albaștri
E mai tristă ca oricând,
Că nu mă va întâlni — plângând —
Cu ochii ei albaștri.

Zadarnic va căta 'n ferestre azurii...
Și 'ngenunchind prin tainiți să se 'nchine,
Se va ruga în șoapte pentru mine:
— Doamne, Tu apărător să-l fi...

Și așezându-se în fața furcii frânte
In odăița-i mică — lângă vatră,
Va înpleti un fir pe degetele-i albe, ca de piatră,
Și ca o vrăjitoare 'ncerca-va să descânte:
Il iubesc, nu-l iubesc oare?...

Cronica literară

C. Loghin: Antologia scrisului bucovinean până la Unire.

Vol. II. Proza. Editura Mitropolitul Silvestru. Cernăuți, 1938.

Volumul de proză din scriitorii bucovineni nu este mai puțin plin de surprize ca volumul de poezie despre care ne-am ocupat acum câțeva vreme

Zecce zile de haiducie, lunga povestire a lui Iraclie Porumbescu, atestă un talent din cele mai rare. Primul navelist al Bucovinei este un nume care va trebui să se repete mai des în scrisul bucovinean.

Bucata din această carte ne amintește de talentul de povestitor al lui Creangă.

Iraclie Porumbescu stăpânește o limbă dintre cele mai mlădioase.

Desprindem un citat:

„Eram un băietan de lapte, cam de 17 ani. Țin minte că încă nu ieșisem la horă, căci pe vremea mea fetelor mai jos de șas-sprezece și feciorilor de optsprezece ani încă nu le călca piciorul în joc cu ceilalți flăcăi și fete și, când ajungeau ei acea vârstă, pe fecior, grijit bine, în cămașă cu mâneci late, peptar în mătăși nou, curea, după statura flăcăului, în trei și patru cătărâmi, ciobote lungi până la genunchi și încrețite la încheietură, apoi pălărie „rătezată“ și încinsă în gherdane și cordele mândre, îl aducea întâiași dată la joc tata, iar pe fată, tot împodobită cum era mai bine și, afară de papuci galbeni sau negri și călfuni, nu în flendure de târg, ci toate lucrute în casă de fata singură sub învățătura mamei, o ducea aceasta la horă.

Ei, eram, cum zic, ca de șaptesprezece ani; tatăl meu, Dumnezeu ierte-l, se bolnăvise și zăcea acum de vreo trei-patru săptămâni în pat. Mama, biata, ierte-o și pe dânsa Dumnezeu, îl căuta zi și noapte ca o soție cinstită, cu o priință și osteneală, ca și cum ar fi fost luați numai de o săptămână-două, măcarcă erau acum amândoi cărunți, căci eu eram copilul lor cel mai mic și aveam două surori mai mari decât mine, mări-

tate și cu copii. Dusu - s'au și ele în cea lume, ști-va înduratul Dumnezeu de ele, că aicea și-au lăsat și ele nume cinstit de femei și de găzdoaie cum se cade!

În aceste fraze îndelung meșteșugite ni se relevă un autentic prozator.

„Doi Feți-logofeți cu părul de aur“ din *Poveștile populare* de Ion alui Gheorghe Sbierea e un basm dintre cele mai alese, scris cu reală îndemânare.

Din Simion Florea Marian sunt reproduse unele datine și credințe ale Românilor, despre pițigoiu.

Toate rândurile marelui folclorist sunt scrise cu dragoste pentru neamul lui și pasiune pentru știință pe care a servit-o cu cinste.

O amuzantă întâmplare, dovedind un ascuțit spirit critic, găsim în *Hossun Călușărul* de colegul de liceu al lui Eminescu, Tudor V. Stefanelli.

Un vioiu nuvelist e Mihai Teliman, în *Moartea lui Dule*, episod istoric din viața Românilor bucovineni.

Din Em. Grigorovitză citim cu plăcere un fragment pitoresc „Povestea unui târg moldovenesc“. Cunoscutul om de știință Em. Grigorovitză este mai cunoscut decât literatul. Totuși scrierile lui literare și, în deosebi *Chypuri și graivuri din Bucovina*, stau mărturie pentru un frumos talent literar.

Mai puțin conturat ne apare Dimitrie Dan, cu „Laura“.

Un bine documentat articol din *Istoria Bisericii din Bucovina* semnează d-l Ion. I. Nistor.

Din George Tofan ni se amintește inimosul articol *Noi și ei* în care ni se arată luminoasa figură a d-lui N. Iorga.

Un vibrant elogiu al poeziei lui Octavian Goga,

cu prilejul apariției volumului Poezii al acestuia, ne prezintă, într-o recenzie, d-l Victor Morariu.

Din scrisul d-lui Traian Brăileanu ni se alege schița *Dihavia*. Scrisă admirabil, bucata aceasta ne face să regretăm că autorul ei nu a stăruit să și piardă mai lungă vreme cu treburile pur literare.

Fiul folcloristului Simeon Florea Marian, d-l Liviu Marian este bine prezentat prin admirabila schiță *Banul*.

Din scriitorul erou Ion Grămadă d-l C. Loghin a ales, cu bună înțelegere, schița *In Abbiategrosso*.

Distinsul cărturar I. E. Torouțiu, marele prieten al tinerilor scriitori bucovineni de azi, pe care-i înțelege și iubește, ne este apropiat, din interesanta și bogată operă, prin duiosă schiță *Mamă*.

Despre volumul *Dela noi* al d-lui Leca Morariu (din care volum este extrasă, aici, povestea „Noi trei,

pentru un-casă, așa ni se cade“) am scris cu mult entuziasm cu ocazia unei recenzii. Volumul *Dela noi* este demn de numele ugii scriitor strălucit.

Un articol de sănătos naționalism este „Noi și Ardealul“ de Lașcăr Luția, tânăr talentat pe care l-a secerat, din drumul spre glorie, marele războiu.

Cuprinzând, pe lângă bucăți alese din cei mai reprezentativi scriitori bucovineni de până la Unire, scurte note biografice și bune însemnări bibliografice, *Antologia scrisului bucovinean* este o carte de informație probă, atât de necesară nu numai cercetătorilor literari ci și iubitorilor de bună literatură românească.

D-l C. Loghin a adus, prin noua d-sale lucrare, o reală contribuție la cunoașterea sufletului provinciei de nord.

M.

Georg Trakl și Ștefan Baciu

Georg Trakl, farmacistul sinucis la 27 de ani, autorul unui volum cu o sută de poezii, înscris în isetele de stare civilă ale literelor gotice și-a obținut de curând cetățenia română. Dela apariție în mod oficial, căci manuscrisul celor „25 de poeme din Georg Trakl“, traduse de d. Ștefan Baciu, a așteptat doi ani în rafturile biroului de avocat al d-lui Cialic până când sufletele de porumbel curier ale d-lor Chirnoagă și George Vaida, Atlasii dela Frize, l-au furat și-au poposit cu el la Iași. Astfel s'a aprins o candelă românească la căpătâiul unui poet chinuit ca și Giacomo Leopardi, ca și Rilke, ca și nefericitul Klaus Lenau.

Înainte chiar de a face vre-o observație asupra tâlmăcirilor d-lui Ștefan Baciu, trebuie să facem o mărturisire remarcată și menționată și de alții și în special de d. Mircea Streinul în „Revista fundațiilor Regale“ într'un număr de anul trecut și anume că d. Ștefan Baciu și-a început cariera literară sub flamura și flacăra poezii germane. Mai mult chiar, primele poezii publicate au fost în limba germană, traduceri ale începuturilor sale în românește. Deci d. Ștefan Baciu e dotat cu o cunoaștere specifică a limbei lui Rilke și cu mecanica armoniei versului german.

D. Mircea Streinul afirmă că Rilke și-a resfrânt o parte din personalitate și tehnică în „Poemele poetului tânăr“. părere pe care îndrăznim s'o considerăm temerară și deloc fondată, credință pe care ne-o întărește „Poemele de dragoste“, continuare firească și evoluată a primului volum, cât și poemele dela Gândirea.

Traducerile din Trakl, pe care d. Ștefan Baciu le avea prescrise încă din 1936, adică dela 17 ani, nu desmint întru nimic rândurile de mai sus în care-l recomandam drept un cunoscător al runelor moderne, cu toate că în prefața studiu „necesară“ și elegant adecuată, d. Șulățiu spune: „Traducerile d-lui Ștefan Baciu din Trakl sunt bune și le lipsește foarte puțin pentru a fi excelente.“ Dar adaogă: „verificate cu originalul nu li se poate aduce chiar nici o obiecțiune.“

E natural ca atunci când cauți să redai, — suntem de părere că o operă trebuie redată nu transformată, — nu să crezi din nou, pe cineva, — să nu excelezi, mai cu seamă când este vorba de limba germană care opune la traducere o rezistență specială limbilor neolatine.

Condiția formală și esențială a traducerii este aceasta: când o citești să nu întâmpini dificultăți care să trădeze transpunerea din altă limbă. Și această condiție scumpă o îndeplinește opera d-lui Ștefan Baciu.

Citind oricare din poemele, pe care ni le prezintă, ai impresia că sunt scrise direct în românește, și tot astfel au fost gândite, frământate în inconștient și buchișite pe hârtie:

SURORII

Pe unde treci se face toamnă și seară
Sălbătăciune albastră, ce răsună sub arbori
Lac părăsit în seară.
Sborul păsărilor încet răsună,
Melancolia peste semicercurile ochilor tăi.
Zâmbetul tău îngust răsună.

Versul îmbracă dur și simplu ca o carapace, carnea roză a senzațiilor din idei, fără a sufoca, într'o armonizare completă, fapt care ne îndreptățește să concludem că cei puțin din punct de vedere al formei traducerile d-lui Ștefan Baciu sânt superioare stanțelor lui Rilke pirogravate de d. Jebeleanu. Și explicația ne-o dă spiritul sintetic al blondului trubadur iubitor de trandafiri, cât și complexitatea de coordonare a esenței versului său.

Incontestabil însă că Ștefan Baciu a înțeles structura intimă a versului Traklian tot așa de bine ca și d. Jebeleanu pe a lui Rilke. Recunoaștem aici o dexteritate de percepere neobișnuită a fenomenului culturii moderne germane, puncte comune sufletești și trăsături artistice pe care nu le găsim la nici unul din tinerii noștri poeți. De aceia acest sfer de gândire de elită din viața postumă a singuraticului efeb bolnav, pe care d. Baciu ne-o întinde pe tipsia de argint a slovelor românești, menită să stea curat și egal pe acelaș raft de cărți rare, cu care câțiva nemți, care nu sunt mulți, au imigrat de un timp la noi, prin scrisorile de recomandație ale penelor d-lor Jebeleanu, Ion Sân Giorgiu și încă vreo câțiva.

Găsim în tâlmăcirile din Trakl o seninătate bolnavă, un aer de cristal pur prin care se răsfrâng raze galbene și violete de spleen, ansamblu foarte clar redat. Procesul descompunerii elogiata de Trakl, care și vede toți efebii morți odată cu propriile bucurii, și pe care-l găsim natural în prezentarea d-lui Baciu, ne amintește gravura lui Munch „camera mortuară“, cu singura deosebire că Munch a alungat orice urmă de dinamic, de mișcare, impietrand și transfigurând totul, pe când tristețea versului lui Trakl e mai puțin statică, asemănându-se cu decorul unui câmp de grâu, ud, după ploae.

Totuși Trakl e mai variat.

Ași fi vrut să mai adaog ceva despre Trakl, pentruca

să îndreptătesc titlul, dar socotesc că prefața d-lui Octav Șuluțiu se achită conștiincios de această datorie a mea.

În încheiere amintesc că prin 1935 d. Jebeleanu scria undeva o notă în care recunoștea că d. Ștefan Baciu e singurul care ar putea să ne dea un Trakl natural și nediformat.

NOTE

■ **Seniorii și Juniorii.** În numărul 1. pe Ianuarie a. c. din revista *Insemnări ieșene*, au apărut câteva note drept răspuns la cele publicate de noi, în numărul 5-6 pe Oct.-Noemvrie, din *Front Literar*.

Nu ne supără faptul că suntem luați drept elevi din clasa VII A sau B, mai ales că pe autorii notelor nu-i chiamă M. Sadoveanu, M. Codreanu, etc., după cum între noi stau d. d. Victor Eftimiu, Octav Șuluțiu, Traian Chelariu, etc. Revista „Insemnări ieșene” a dat un răspuns de rea credință. Recenzentul anonim, căci semnează cu inițiale, atacă pe colaboratorul nostru, d. Mihail Chirnoagă, citând o frază din articolul d. Octav Șuluțiu.

Cei tineri sunt totdeauna grăbiți la fapte, pe când cei bătrâni judecă prea ușor, căutând dela înălțimea vârfului de copac să arunce undița.

Reproducem fraza din articolul d-lui Octav Șuluțiu, atribuită d-lui Mihail Chirnoagă.

„... case caracteristice, a căror contemplare te umple de melancolie și tandreță când le vezi energica protpeală de zidărie ieșită oblic la bază în poziția unui soldat în repaos, cu frontul oval în trapez...” Și recenzentul dela *Insemnări*, pe lângă faptul că n'a văzut niciodată un zid ori un castel medieval, cu care Ardealul e presărat peste tot, se încurcă la sfârșitul frazei, care se termină astfel: „cu frontonul de trapez” și care din greșală de tipar, fantezia bine cunoscută a zețarului nostru, a făcut să apară: „cu frontul oval în trapez”, ceea ce era ușor de înțeles că-i vorba de o greșală de tipar.

Noi credem că nu există revistă infailibilă, care să apară fără greșeli de tipar, cu toată grija ori priceperea redacției. Autorul notei din *Insemnări*, pornit contra noastră cu furie, atacă pe Mihail Chirnoagă, cu rea credință atribuindu-i o frază scrisă de d. Octav Șuluțiu. Dar *Seniorii* s'au grăbit să ne apuce de păr, pentru că noi am publicat o notă fără intenții de a jigni cercul scriitorilor dela Iași, după care ne-am pomenit cu o lecție de morală și s'au gândit să ne scarmene pe întrecute.

După a noastră părere, păcatul duce la păcat. În bilanțul literar, al anului trecut, d. Gh. Agavriloaei sprijină o teză personală, judecând cu vădite intenții anumite valori spirituale, ca și când ar emite d-sa teorii și sisteme.

La sfârșitul articolului, pag. 131, scriind despre d. Octav Șuluțiu: „Dintre criticii literari mai tineri, singurul care s'a impus atenției publicului este d. Oct. Șuluțiu cu vol. de *esouri*: „Pe margini de cărți” în care predomină *subiectivismul* și aprecierea bazată pe *impresii*...”

Observăm că în trei rânduri, d. Agavriloaei comite trei erori grave, dacă ne gândim că *Insemnări ieșene* vor să dea lecții elevilor de cl. VII B și anume:

1. Dl. Octav Șuluțiu, deși aprecierea e măgulitoare, nu e *singurul* critic tânăr care s'a impus atenției publicului, ci mai sunt: Ovidiu Papadima, și ceva mai

Putem spune că d. Ștefan Baciu nu și-a trădat maestrul și prietenul dupăcum nici pe noi.

Deacea vom aștepta cu mai multă încredere încă: Din viața unui pierde vară a lui Eichendorff, pe care o avem promisă pentru la toamnă.

Vasile Culică.

vârșnici, dar tot tineri. Pompiliu Constantinescu, Șerban Cioculescu, Vladimir Streinu, Perpessicius, pe cari cronicarul îi ignorează în bilanțul său.

2 *Subiectivism* și judecată bazată pe *impresii* sunt acelaș lucru.

3. E inexact că, critica d. Octav Șuluțiu ar fi subiectivă sau impresionistă. Ea e subiectivă numai în măsura în care e subiectivă critica în general, deoarece toată critica se bazează pe gust și impresie, care sunt elemente subiective.

Subiectiv însă în materie de critică se spune aceia care își bazează opiniile pe prietenii sau dușmăni, ceea ce nu e cazul.

Perfecta onestitate din acest punct de vedere a criticii d-lui Octav Șuluțiu a fost unanim recunoscută de aceia cari au scris despre cartea sa.

Așa dar, în trei rânduri sunt trei erori! E cazul să spunem că *Front Literar* n'a înțeles ca să facă uz de neadevăruri și n'a contestat dreptul altuia.

Să recapitulăm. O notiță scrisă la adresa revistei *Insemnări ieșene* provoacă pe *Seniorii* dela Iași împotriva Junilor dela Brașov și patru autori se pornesc să ne insulte, dând lecții, pe când trei se ascund sub anonim, cronicarul literar comite grave erori, recenzând producția literară pe anul 1938. Al doilea citează o frază din articolul d-lui Octav Șuluțiu pe care o atribuie d-lui Mih. Chirnoagă, cu vădită rea credință. Al treilea *Senior* se așează alături de cei mai de frunte scriitori, doar am crede noi că-i unul dintre aceștia. Al patrulea recenzent citează o frază dintr'o năvelă publicată în *Front Literar*, căreia noi îi opunem:

„Gloria noastră toată 'n vârf se presimte
Și-un curcubeu deasupra tulpinelor strimte”.
(*Insemnări ieșene*, No. 1. pag. 28.)

E vorba de *vârf*(?), *presimte*, *tulpine strimte*, etc. Orice comentariu e de prisos.

Și ca o complectare: d. Agavriloaei scriind despre poezii fără talent cari traduc prost pe Baudelaire, Verlaine, Rilke, Essenin, etc. îi răspundem:

— Da, acela-i George Lesnea, care l-a „tradus” infect pe Essenin Punct!

Și încă o mostră: „Versiunea d. Adrian Maniu este o capo-d'operă, demnă să fie pusă între cele mai frumoase lucrări românești”, (e vorba de Clopotul scufundat) scrie Profira Sadoveanu. Și noi credem că este localizare și nu traducere. (Vezi *Gândirea*, Ianuarie 1939, Dan Botta).

Întâmpinarea *Insemnărilor ieșene* nu ne mișcă. Fiecare avem un drum. Și nu va fi nici o pagubă dacă nu ne vom întâlni vreodată.

Noi avem curajul răspunderii pentru cele afirmate, nu ne ascundem sub inițiale, mai ales când e vorba să dai lecții de morală, deci semnăm.

V. Spiridonică.

■ **Jurnalul literar.** Criticul G. Călinescu, poposit pe plaurile Moldovei, profesor la Universitatea Mihăileană, a scos la Iași primele numere din *Jurnalul*

Literar. Avem certitudinea că începuturile de renaștere culturală în Capitala Moldovei au găsit în d-sa un reprezentant de elită. Parcă spiritul lui G. Ibrăileanu a reînviat. Noul monitor al Moldovei, tipărit pe hârtie ef-tină, aduce câteva colaborări prețioase. Totuși în afară de documentul-informație, creația lipsește.

Câteva nume noi, încercări temerare, în afară de Mircea Pavelescu și Magda Isanos. Poate la Iași își spune cuvântul un creator de școală. Deoarece „Insemnări ieșene“ e o revistă a seniorilor, „Jurnalul Literar“ aduce o mare contribuție pe care o salutăm cu bucurie.

■ **Drumeț în anotimpuri**, așa se cheamă noua lucrare a poetului Ștefan Baciu, un poem frumos încrusstat, care apare peste câteva zile în editura *Frize*, dela Iași. Reamintim că Ștefan Baciu va fi editat în curând cu un volum de versuri la *Fundații*.

■ **Vintilă Horia**, autorul volumului de versuri *Procesuni*, va scoate în curând „*Cartea omului singur*“, poeme, într'o editură din Capitală. După o activitate rodnică, publicând la cele mai bune reviste din țară, d. Vintilă Horia s'a remarcat ca unul dintre cele mai prețioase talente ale generații tinere.

■ **Eu și Europa**. A reapărut revista poetului Ion Th. Ilea, într'o ținută aleasă, cu colaborări dintre cele mai bune. Eu și Europa e o revistă scrisă curajos de tineri talentați.

■ **Editura „Idela“** de sub conducerea cunoscutului ziarist d. Ion Rotaru, a tipărit o nouă lucrare a d. Petre Ghiață, *Dictaturi. Vom reveni*.

■ **Caragiale**. B. Jordan, care ne obișnuise cu cărți scrise frumos, scriitorul care a creat o lume nouă în literatura noastră, prin tema cunoscută a apostolilor, ne trimite de astă dată viața romanțată a marelui *Caragiale*, în colaborare cu Lucian Predescu. După lectură vom sloveni despre această carte, apărută în editura *Cunoașterea*, de sub conducerea harnicului scriitor, d. Georgescu — Delafras.

■ **Cronica literară**, revista dela *Boia Mare* scrisă de atâtea nume cunoscute nouă, celor tineri, e o biruință pentru că la punctul de graniță, făclia asta e purtată dârz și românește. Asta ne dovedește că tot băieții teribili au curajul să înfrunte cele mai aspre culmi.

■ **Destine**. Editura *Miron Neagu* dela Sighișoara anunță apariția volumului de nuvele *Destine*, al d-rei Lucia Demetrius. Reamintim că Lucia Demetrius e autoarea romanțelor *Tinerețe* și *Marea Fugă*, precum și a dramei *Werther* după romanul lui Goethe.

■ **Logodna apelor**. Colecția „*Drum*“ a Grupării tinerilor scriitori teleormăneni pregătește tipărirea unei noi cărți de poeme: „*Logodna apelor*“ de Const. Salcia. „*Logodna apelor*“ va apare în condițiuni tehnice ireproșabile, cu 5 gravuri în lemn, inedite de Cicerone Popescu.

■ **Brașovul Cultural**, e o mafie care-și plimbă copiii orfani pe sub poalele Tâmppei. În afară de activitatea cunoscutului critic și scriitor, d. Octav Șuluțiu, Brașovul n'are măcar o revistă care să fie monitorul unui ținut de unde au plecat atâtea personalități

din România. Așteptăm realizările d. Rezident Regal și ale d. Eugen Titeanu, ministru al presei și propagandei, cari poate vor înțelege scopul și utilitatea unei publicații, care se orânduiesc pre cele românești izvoade, aici, între minorități harnice.

■ **Vasile Culică**, autorul volumului *Troițe*, poezii scrise pe când era elev într'un oraș din Ardeal, apare în curând cu o nouă carte intitulată *Ili*, în editura *Festival* dela Siliștră.

■ **M. Ar. Dan**, *Epigrame*, 1939. Maestrul dela Timișoara ne trimite un frumos volum de epigrame, plin de venin și scris cu mare grijă. Săgețile mânuite cu multă agilitate, stilul bogat și ținuta de cavalier ne arată că genul dificil al epigramei, are în d. M. Ar. Dan un reprezentant de elită.

■ **Virgil Carianopol**. A apărut *Frunzișul toamnei mele*, poeme de Virgil Carianopol, în colecția „*Universul Literar*“. Reprezentant al generației tinere, d. Virgil Carianopol e cel mai sincer poet, un liric al emoțiilor, un cântăreț întristat pentru confesiunile sale, ca niște mesagii ale vieții.

■ **Itinerar**, revista generației tinere dela Chișinău grupează pe cele mai bune taente basarabene într'o luptă care se anunță biruitoare. Sergiu Matei Nică imprimă curaj și viață acestei publicații de peste Prut.

■ **Calm exterior**, poeme de George Vaida, au apărut în editura „*Frize*“ dela Iași, într'o ținută demnă de condeiul valorosului liric. V. S.

■ **Symposion An. I. No. 2**. Revista aceasta nouă, apărută la Cluj, datorită unui grup de tineri scriitori ardeleni și cu sprijinul d'd. Andrei Pora și N. Căgescu, e o netăgăduită contribuție la promovarea culturii din Ardeal, alături de celelalte reviste ce apar în diferite centre culturale ale Ardealului. Cele două numere apărute, dovedesc efortul pe care-l face mănunchiul de mănunchi ai condeiului de aici, pentru a ne prezenta o publicație atât de îngrijită ca tehnică și atât de valoroasă ca material. Și acest lucru nu poate decât să-ne bucure, întrucât eforturile și gândurile noastre au acelaș drum.

■ **Periodice Ardeleni** în răstimp de o sută de ani. E o lucrare de valoroasă contribuție istorică, întru cunoașterea deplină a trecutului gazetăresc și revuistic din cuprinsul Ardealului în decurs de 100 ani, semnată de d. Olimpiu Boitoș, autorul câtorva cărți de istorie și în special de istorie literară. Activitatea acestui harnic scriitor ardelen, cercetător al trecutului cultural, este cunoscută publicului cititor și din paginile a câteva reviste literare. În lucrarea de față, d. Olimpiu Boitoș, ne prezintă frământările Ardealului în zece decenii pentru crearea posibilităților de afirmare, de comunicare și de promovarea ideilor de unitate națională. Faptele sunt redată cu atâtea amănunte, încât parcă trăim a ceea vremurile de altădată. Dela „*Gazeta Transilvaniei*“ — cea mai veche publicație românească (în Ardeal) și până la ziarele mai noi apărute în preajma Unirii, cu toate bibliotecile de literatură și de popularizarea cărții și-a găsit în condeiul d. O. Boitoș o înțelegătoare înfățișare. D. D.

Grupul revistei scriitorilor tineri: Nicolae Albu, Ștefan Baciu, Ovid Caledoniu, Traian Chelariu, Mihail Chirnoagă, Ortansa Ciudin, Dimitrie Danciu, Vintilă Horia, Liuben Dumitru, Ion Sofia Manolescu, Victor Măgură, Petre Pascu, V. Spiridonică, Ion Ștefan, George Vaida, E. Ar. Zaharia.

Redactori: Muntenia: Ștefan Baciu, Moldova: Victor Măgură, Dobrogea: Liuben Dumitru, Bucovina: E. Ar. Zaharia, Banat: Petre Pascu.